

Het boek “De Vergelding” van Jan Brokken, besproken op “De Omslag” op 26 juli 2016.
Verslag van Ariana.

Bij aanvang stonden we stil bij het overlijden van Ria Bannenberg.

Onze eerste reactie op dit boek:

Annelies: Een kroniek. Spannend. Wat doen de mensen wel of doen ze niet? Alles is grijs.

Gerda: Mooi en prettig te lezen boek, kenmerkend voor J.B. Karakters fantastisch beschreven.

Jannie: Heel goed boek. Heeft het 2x gelezen. Bijzonder; fictie en non-fictie.

Joke: Prettig te lezen boek. Terecht niet zwart/wit. Laat verschillende opties zien.

Marné: Niet mijn boek. Het is een verslag dat spannend blijft. Zakelijk en niet betrokken.

Paulien: Houdt niet van oorlogsboeken. Is dit afstandelijke boek doorgeworsteld.

Thea: Een wat rommelig verhaal. Herkent wel één en ander uit het dorp van haar jeugd.

Wil: Spannend boek. Ieder hoofdstuk ... wanneer komt de plot? Er komt niets uit ...

Ariana: Goed en knap geschreven verslag. Bijzonder boek en boeiend tot het einde.

Nelleke was niet aanwezig en Thea was deze middag, tot onze spijt, voor het laatst.

Jan Brokken werd op 10 juni 1949 in Leiden geboren, kort na de terugkeer van zijn ouders uit Indonesië. Zijn twee oudere broers werden in Makassar geboren.

Brokken bracht een deel van zijn jeugd door in Rhoon waar zijn vader predikant was.

“Mijn nieuwsgierigheid naar andere culturen en levenswijzen heb ik van mijn vader”

“Mijn reislust en behoefte om indrukken op papier te zetten van m’n russische moeder”.

De middelbare school doorliep hij in Rotterdam. Hij studeerde aan de School voor Journalistiek in Utrecht en politicologie in Bordeaux. Daar leerde hij zijn franse vrouw kennen. Het echtpaar woont afwisselend in Nederland en Frankrijk.

Brokken voelde zich in zijn jeugd een buitenstaander in het dorp en in het gezin. Want hij had de Nederlandse oorlog niet mee gemaakt en niet in een Jappenkamp gezeten.

In 1973 trad Brokken in dienst van dagblad “Trouw” en in 1976 stapte hij over naar het weekblad “Haagsche Post”.

In 1984 debuteerde hij met de roman “De provincie”. Deze roman speelt evenals de autobiografische roman “Mijn kleine waanzin” en “De Vergelding” in het dorp Rhoon.

Maar in 1975 schreef hij al een biografie over Mata Hari.

Jan Brokken reisde veel en heeft zo’n 6 jaar in West Afrika gewoond.

Daar schreef hij persoonlijke reisverslagen, fictieve verhalen en documentaires, over Burkino Faso, Gabon en Ivoorkust.

Van 1992 tot 2002 woonde hij op Curaçao en ondernam reizen naar Zuid Amerika, die de basis vormden voor nieuwe verhalen. Fictie en Non-Fictie.

Voor “Mijn kleine Waanzin” kreeg hij de Icode Prijs, uitgereikt door de gezamenlijke Stichtingen Hulp aan oorlogsslachtoffers.

Drie van zijn vele boeken werden verfilmd:

- “De provincie” een speelfilm

- “Goedenavond, mrs Rhys” een tv documentaire

- “Jungle Rudy”

Kreeg de Gouden Label voor “In het huis van de Dichter” dat gaat over een Russische pianist.

Jan Brokken is een meesterlijke verhalen-verteller. Hij valt echter dikwijls buiten de prijzen omdat hij fictie en non-fictie verenigt. Want door critici wordt vastgehouden aan het onderscheid tussen literatuur en journalistiek.

Jan Brokken reconstrueerde in “De Vergelding” (2013) de gebeurtenissen van oktober 1944 aan de hand van duizenden pagina’s processtukken, getuigenverhoren en 185 interviews met betrokkenen. Bij dit onderzoek werkte hij nauw samen met Bert C. Euser.

Het Verhaal speelt in Rhoon, een Zuid-Hollands dorp bij Rotterdam in WO II.

Rhoon telde in die tijd zo’n 2000 inwoners, er werden ongeveer 160 onderduikers verborgen en er waren relatief veel Duitse militairen gestationeerd in Rhoon.

De 14-jarige Sandrien en haar 23-jarige zus Dien hebben verkering met twee matrozen van de Kriegsmarine, Ernst Lange en Walter Loos. Op 10-10-1944 lopen zij met soldaat Heinz Willems ‘s avonds over de in duisternis gehulde Rijsdijk.

De vijf gaan langs bij Dirkje de Ruyter, de vrouw van een naar Engeland uitgeweken verzetsstrijder. Zij geeft in haar huis gelegenheid aan andere vrouwen om Duitse soldaten te ontmoeten en plezier te maken. Daardoor voorziet ze zichzelf en haar gezin van schaars geworden voedsel en goederen.

Later, op de terugweg, als het uitgaansverbod geldt, loopt Lange tegen een losgeknipte of afgebroken elektriciteitskabel van 500 volt en blijft deze kabel aan hem vastkleven. Loos – zijn superieur – raakt in paniek. Hij is officieel op patrouille en zal verantwoordelijk worden gesteld. Hij stuurt Dien en Sandien naar huis en zoekt hulp.

Hij vraagt de machinist van het gemaal, Wagenmeester, de elektriciteit uit te schakelen. Maar deze weigert omdat hij daartoe niet is bevoegd en niet het juiste gereedschap heeft.

De gevolgen zijn fataal want Loos beschouwt hem als het brein achter de “sabotage”.

Lange sterft en Loos neemt als vergelding zeven burgers gevangen.

De zeven worden naar Hoogvliet gebracht, waar Oberleutnant Schmitz de scepter zwaait. De jongste zoon van Wagenmeester wordt echter door bemiddeling vrijgelaten en Job de Kooning wordt door z’n vader vrijgekocht voor twee vetgemeste varkens.

Nadat de vijf mannen kort zijn verhoord worden ze naar de plaats van het delict gebracht en het getal zeven moet aangevuld worden met twee andere mannen uit de omgeving. Dan worden ze zonder enige vorm van proces geëxecuteerd. Een jongen van negen jaar moet verplicht toekijken en de woonhuizen van de slachtoffers worden vervolgens in de fik gezet.

Jan Brokken gaat ver na de oorlog op zoek naar de achtergronden van de aanslag. De illegaliteit ontkent elke betrokkenheid bij deze “sabotage”.

Maar dan komen er wel drie namen van mannen bovendien als mogelijke daders:

- Job de Kooning, als één van de jongens uit het dorp, die de Duitsers treiterde, omdat zij geïrriteerd raakten doordat o.a. de meisjes de Regt heulden met de Duitse militairen.

- Kees Blekemolen, hij was dagenlang verdwenen na de aanslag op 10-10-1944.

- Wout Wachtman, deze man was echter een moeilijk plaatsbare figuur.

Wanneer de bevrijding daar is zijn alle Duitsers snel verdwenen.

Dan zijn de moffenmeiden de klos. Een aantal van hen, de minder gegoeden, worden door de plaatselijke kapper kaal geschoren, waar deze echter later spijt van krijgt.

Na de oorlog wordt een monument opgericht op de plaats van de executie.

Er heerst onder de bewoners, of vroegere bewoners van Rhoon een taboe om over de oorlog te spreken. Ze emigreerden of probeerden een vergoeding te krijgen voor het hun aangedane leed.

Dien de Regt is na haar verkering met Walter Loos nooit getrouwd.

Schmitz en Loos vluchten na de capitulatie, maar worden in Noord-Holland opgepakt. Loos wordt vrijgelaten omdat hij een Tsjechisch paspoort heeft. Schmitz krijgt, na een proces, een gevangenisstraf van veertien jaar opgelegd. Maar na enkele jaren wordt hij om gezondheidsredenen vrijgelaten en leeft dan nog vijf jaar.

Dan verdiept Brokken zich verder in Wout Wachtman. Hij was voor de oorlog afgekeurd voor militaire dienst en als compensatie meldde hij zich voor het verzet in de oorlog. Hij pleegt diverse erg moedige maar soms ook zeer onbezonnen daden.

Brokken heeft hem niet persoonlijk kunnen spreken ...? Hij stierf negentig jaar oud.

Het boek begint en eindigt met Sandrien de Regt.

Zij was in 1944 een levenslustig meisje. Naderhand emigreert zij met haar man naar Canada en schijnt altijd een aantrekkelijke vrouw te zijn gebleven. Zij stierf in 2009.

Sommige locaties beschreven in het boek zijn verdwenen onder het asfalt van de A15.